

kom

www.komunal.eu

Komunálne výskumné a poradenské centrum, n. o. Piešťany

Viktor Nižňanský

ako ďalej s územnou samosprávou

POTREBUJEME SILNÉ REGIÓNY?

BRATISLAVA, CARLTON, 07.04.2017

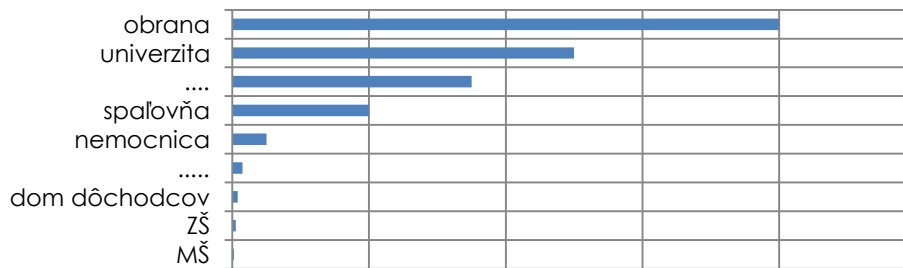
niekoľko poznámok k téme

ako ďalej s územnou samosprávou

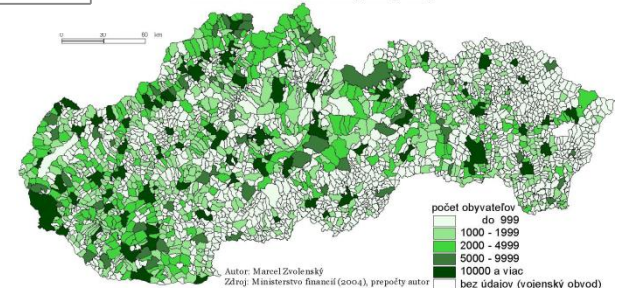
- pohľad späť
- status quo (vybrané tézy)
- meniace sa rámcové podmienky
- možnosti na diskusiu a porovnávanie
- exkurz : zlučovanie obcí
- silné mestá robia silné regióny
- postup

- premena centrálne riadeného štátu rôznymi formami stratégie decentralizácie, jedna z foriem: presun právomocí, majetku a financií na obce a vyššie územné celky /územnú samosprávu
- politická reforma, nástroj uplatňovania moci, rôzne preferencie politických strán
- 4 reformy v jednej, premrhanie jedinečnej šance ?
- dôvody vzniku a kreovanie návrhu centier a hraníc vyšších územných celkov/žúp
 - historický vývoj, Ústava SR, demokracia, možnosť decentralizácie, diferencované Slovensko, štruktúra obcí a prelievanie efektu, kritériá regionalizácie
- návrhy na riešenie fragmentácie obcí
 - alternatívny návrh na župnom princípe osobitne neriešil
 - novela 369/90 v roku 1996 obmedzenie štiepenia
 - stratégia (1999) zlučovanie
 - koncepcia (2000) medziobecná spolupráca
 - projekt 2003-2006 pripraviť komunálnu reformu

- zozákonená a prereregulovaná samospráva sa správa byrokraticky
- priveľa centralizmu a prerozdelenia = strata zodpovednosti
- nedostatočné pokrytie uzákonených úloh zdrojmi financií,
- nepreviazanosť zmien
- nedodržané kritériá spravodlivej del'by právomocí
 - politická ekvivalencia, fiskálna ekvivalencia, subsidiarita, nedelenie kompetencií, kompenzácia externalít
- nerešpektovanie sociálnopriestorovej organizácie spoločnosti
- neexistuje optimálna veľkosť obce, ale optimálna veľkosť pre plnenie úlohy

: Priestorové rozmiestnenie obcí Slovenska podľa počtu obyvateľov v rámci veľkostných kategórií (2004)

- pretrvávajúce bariéry spolupráce (EHaSV, KOM)
- fragmentácia a nespolupráca spôsobujú prelievanie efektu

meniace sa rámcové podmienky

- nové trendy a výzvy s dopadom na : hospodársky rozvoj, sociodemografickú situáciu, priestorový rozvoj, verejné politiky
- požiadavky na efektívnejšie vládnutie, dôsledok rastúceho tlaku na verejné financie
- zmena úloh štátu, ale aj miest, regiónov pod tlakom transformácie spoločnosti
- narastajúca rýchlosť zmien
- zmena sociopriestorovej organizácie obyvateľov, zmena chovania sa obyvateľov
- rast vplyvu občanov
- rozvoj osídlenia(suburbanizácia,urbanizácia) oddelenie práce a bývania

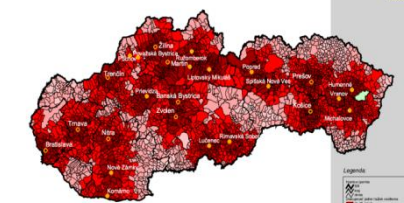
možnosti na diskusiu a porovnávanie

- zlepšenie súčasného stavu
 - úprava kompetencií obcí a VUC
 - SOU – mikroregióny – neskôr združenia
 - povinná spolupráca v určitých oblastiach
 -
- silná regionálna úroveň, v tom napr. :
 - presun úloh VUC a MŠS na obce
 - nové úlohy pre VUC
 - zmena počtu VUC, viac centier
 - povinná spolupráca v časti úloh/zníženie počtu obcí
 -
- silná miestna úroveň (VUC ?) v tom napr.:
 - municipalizácia
 - štatutárne mestá + čiastočná povinná spolupráca
 - vznik účelových obcí/ združení (školsťvo, infra, bezpečnosť, sociálne veci)
 - mestá s dvomi úrovňami samosprávy

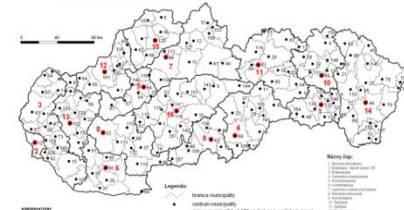
všetky možnosti si vyžadujú úpravu financovania a aplikáciu princípov demokracie

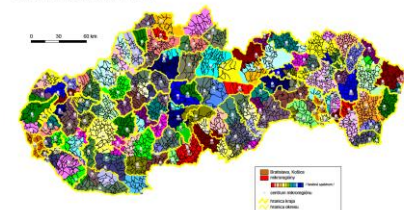
Dostupnosť jadier ťažisk osídlenia prvej a druhej úrovne - stav

Návrh municipálneho a župného územno-správneho členenia Slovenskej republiky (2011)

MIKROREGIÓN YR [2005]

- existuje vôbec dopyt po zlučovaní?
- čo očakávajú politici a časť expertov od zlučovania?
- aké sú dôvody tlakov na zlučovanie?
- existujú aj iné možnosti ako zlučovať?
- čo sú hlavné dôvody nespolupráce?
- nesprávnosť hlavného argumentu: veľkosť obce
 - tzv. „U“ argument nie je dostačujúci, lebo na náklady a problémy malých obcí majú vplyv aj napr. poloha, topografia, hustota,..
 - zlúčením izolovaných slabých obcí nevznikne jednotná silná obec
 - nedostatky v poskytovaní služieb je možné riešiť spoluprácou, alebo cestou tretích (iná úroveň, súkromný sektor)
 - mzdy sú síce v pomere k rozpočtu vyššie ale z hľadiska celku zanedbateľné, ale aj ťažko porovnateľné
 - doterajšie skúsenosti nepotvrdzujú očakávania, úspory sú minimálne, výdavky na nivelizáciu úrovne služieb
- klasické prístupy riešenia fragmentácie (zmena usč, zlučovanie obcí, centralizácia cez zákony, ďalšia úroveň,..) neprinášajú očakávané efekty, nevedia pružne reagovať na zmenu podmienok a nie sú celoplošne a pre všetky úlohy vhodné

silné mestá robia silné regióny

- územný rozvoj založený na mestách, mestských regiónoch (EK)
- väčšia autonómnosť regiónov, podpora rozvoja prostredníctvom stredne veľkých miest (SAV, Vláda SR)
- potrebujeme silnú miestnu samosprávu (reakcia na meniace sa rámcové podmienky), integráciu mesta a príahlého regiónu – mestský región
- potrebujeme zodpovednosť a spoluprácu namiesto podpory fragmentácie a falošnej solidarity
- nie izolované riešenia (ESO, zrušenie VUC)
- nie VUC v súčasnom stave

ale tiež platí, že každá zásadná zmena si vyžiada:

- viac rokov realizácie
- množstvo zmien : legislatíva, VZN, financovane, zjednotenie daní a poplatkov, úvery, rozpočet, majetky, nové inštitúcie, účasti v spoločnostiach, podriadené organizácie, volebné obvody, počty poslancov, platové náležitosti, investičné akcie,.....
- náklady na zmenu : infraštruktúra úradov a pracovísk, ľudské zdroje, finančné služby, zlučovanie podriadených organizácií, motivácia, nový ÚPN, nová stratégia, nové verejné politiky,

a preto potrebuje čo najširšiu zhodu

2017	voľby do orgánov vyšších územných celkov
2018	voľby do orgánov miest a obcí
2020	riadne parlamentné voľby
2022	voľby do orgánov obcí a do orgánov vyšších územných celkov

- vytvorenie „parlamentnej“ komisie (komisií) s úlohami
 - prehodnotenie rozdelenia kompetencií a spôsobu ich financovania
 - model verejnej správy/ vzťah štátnej správy a územnej samosprávy
 - návrh komunálnej reformy, vrátane financovania a kreovania orgánov
 - posúdenie potreby, úloh, kreovania a financovania vyšších územných celkov
 - návrh zmien ústredných orgánov vo väzbe na zmeny
 - časový harmonogram (legislatíva, realizácia)
 - finančné dopady
- prerokovanie výstupov v NR SR / verejné vypočutie
- rozpracovanie výstupov ústrednými orgánmi
- predloženie vládnych návrhov zákonov
- realizácia 2020 -v gescii vlády

niznansky@komunal.eu

www.komunal.eu